

Bruxelles, 22. rujna 2023.
(OR. en)

13168/23

SOC 619
EMPL 441
EDUC 359
ECOFIN 897
DIGIT 187

NAPOMENA

Od:	Predsjedništvo
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Europski semestar 2023.: Utjecaj novih tehnologija na rad – ususret pravednoj digitalnoj tranziciji – rasprava o politikama

Za delegacije se u prilogu nalaze smjernice predsjedništva o navedenom predmetu za pripremu rasprave o politikama na sastanku Vijeća (EPSCO) 9. listopada 2023.

Vijeće EPSCO (zapošljavanje i socijalna pitanja)

Europski semestar 2023.:

Utjecaj novih tehnologija na rad – ususret pravednoj digitalnoj tranziciji

Europska unija i njezine države članice već se dugo suočavaju s potrebom za rješavanjem budućih velikih izazova koji su zajednički svim svjetskim gospodarstvima i društvima, a povezani su sa zelenom tranzicijom, digitalizacijom, demografskim promjenama i depopulacijom dijela njihova područja.

Kad je riječ o digitalizaciji, Europsko vijeće u „Novom strateškom programu za razdoblje 2019. – 2024.”¹ navelo je da će se tijekom sljedećih godina digitalna transformacija nastaviti ubrzavati te da će imati dalekosežne posljedice i da našu politiku moramo oblikovati tako da se njome utjelovljuju naše društvene vrijednosti i promiče uključivost te da ostane kompatibilna s našim načinom života.

S time na umu, Komisija je u svojoj komunikaciji iz 2020. naslovljenoj „Izgradnja digitalne budućnosti Europe”² izrazila spremnost da se usredotoči na tri ključna cilja kako bi osigurala da digitalne tehnologije pomažu Europi u vlastitom pristupu digitalnoj transformaciji koji djeluje poštujući europske vrijednosti. Ti su ciljevi: tehnologija u interesu građana; pravedno gospodarstvo koje potiče tržišno natjecanje; i Europski pristup digitalnoj transformaciji koja jača demokratske vrijednosti, poštuje naša temeljna prava i pridonosi održivom, klimatski neutralnom i resursno učinkovitom gospodarstvu.

Digitalna tranzicija i njezin utjecaj na zapošljavanje, na vještine potrebne poduzećima i radnicima te na radne uvjete i radne odnose golem je izazov za politike zapošljavanja, rada i socijalne zaštite, kao i za socijalni dijalog.

Digitalizacija dovodi do korjenite promjene u načinu proizvodnje robe i pružanja usluga. Iako je nerealno misliti da nove tehnologije mogu u potpunosti zamijeniti ljude, sve veća automatizacija postupaka dovodi do pojave novih zanimanja, potpune transformacije drugih i nestanka mnogih koja su zastarjela ili nepotrebna.

¹ Zaključci Europskog vijeća, 20. lipnja 2019.

² Komunikacija „Izgradnja digitalne budućnosti Europe”, 19.2.2020., COM(2020) 67 final.

Tehnološka revolucija može stvoriti nove mogućnosti zapošljavanja i ukloniti postojeće razlike u sudjelovanju na tržištu rada. Na primjer, može se očekivati da će se samo umjetnom inteligencijom i robotikom u sljedećih pet godina otvoriti gotovo 60 milijuna novih radnih mjesta diljem svijeta³. Pod uvjetom da se uvedu mjere politike kojima se učinkovito rješava problem digitalnog jaza, digitalizacija može jednako koristiti ruralnim i izoliranim područjima koja su posebno izložena učincima starenja stanovništva i depopulacije.

Osim toga, digitalizacija ima znatne posljedice u pogledu prava na uključivo, kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje utvrđenog u prvom načelu europskog stupa socijalnih prava. Zbog digitalne tranzicije potrebnije je nego ikad prije steći i unaprjeđivati digitalne vještine kako bi se svim građanima omogućilo da u potpunosti sudjeluju u društvu te kako bi se poduzećima i radnicima omogućilo da uspješno upravljaju promjenama koje se događaju na tržištu rada.

U Odluci o proglašenju Europske godine vještina⁴ podsjeća se da u EU-u više od 90 % profesionalnih zanimanja zahtijeva osnovnu razinu digitalnih znanja, a pritom otprilike 42 % građana EU-a, uključujući 37 % zaposlenih osoba, nema osnovne digitalne vještine.

Mjere na razini EU-a te na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini poduzete za postizanje ciljeva utvrđenih u toj odluci trebale bi doprinijeti postizanju ciljeva EU-a za 2030., definiranih u Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava. To posebno uključuje činjenicu da bi najmanje 60 % svih odraslih osoba trebalo svake godine sudjelovati u osposobljavanju i da bi najmanje 80 % osoba u dobi od 16 do 74 godine trebalo imati osnovne digitalne vještine, što je preduvjet za uključivanje i sudjelovanje na tržištu rada i u društvu u digitalno transformiranoj Europi.

Nadalje, učinak upotrebe umjetne inteligencije na radne uvjete i prava radnika postaje sve važniji. Iako upotreba sustava umjetne inteligencije može donijeti brojne koristi radnicima i poduzećima, postoje i izazovi, primjerice kad poduzeća delegiraju upravljačke i organizacijske dužnosti algoritmima, čime se povećava njihov kapacitet za kontrolu.

³ Komunikacija „Jaka socijalna Europa za pravednu tranziciju”, ST 5353/20.

⁴ Odluka (EU) 2023/936 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o Europskoj godini vještina (SL L 125, 11.5.2023., str. 1.).

Središnji aspekti radnih odnosa i radnih uvjeta kao što su zapošljavanje i odabir, dodjela zadataka i ocjenjivanje uspješnosti zaposlenika, napredovanje u karijeri i raskid ugovora sve se više povjeravaju sustavima automatiziranog donošenja odluka.

Upotreba tih automatiziranih sustava može koristiti radnicima, primjerice povećanjem njihove produktivnosti, promicanjem uključivosti ili poboljšavanjem sigurnosti na radnom mjestu. Međutim, to može dovesti do znatnih novih rizika kao što je algoritamska pristranost koja može ugroziti temeljna načela i prava na radnom mjestu. U suprotnosti s ciljevima Unije ravnopravnosti⁵, ona može dovesti do nastavka diskriminacije na temelju invaliditeta, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, roda, dobi ili seksualne orijentacije.

Politikama zapošljavanja i rada moraju se pružiti dostatna jamstva kako bi se zajamčio primjeren, pravedan i učinkovit odgovor na te okolnosti, osiguravajući pritom da tehnološki razvoj ide ruku pod ruku s odgovarajućim radnim uvjetima te zaštitom radne snage i socijalnom zaštitom. Imajući to na umu, umjetna inteligencija i upotreba algoritama trebale bi podlijegati ljudskoj kontroli i trebalo bi zagovarati digitalizaciju koja služi radnicima, poštujući pritom njihova individualna i kolektivna prava.

Na primjer, neke su zemlje donijele zakonodavstvo o obvezi za poduzeća u pogledu transparentnosti algoritama i potrebi za informiranjem predstavnika radnika o njezinoj upotrebi u organizaciji rada.

Pri upotrebi tehnologija na radnom mjestu potrebno je osigurati socijalnu pravdu, uključenost, jednakost, prava radnika te zdravlje i sigurnost. Isto tako, tvrdimo da zelena tranzicija mora biti pravedna i da pravedna digitalna tranzicija mora biti cilj naših javnih politika, u skladu s europskim stupom socijalnih prava i Europskom deklaracijom o digitalnim pravima i načelima⁶. To znači da bi trebalo osigurati mogućnosti za razvoj gospodarske aktivnosti i poboljšanje kvalitete zapošljavanja i radnih uvjeta te izbjeći negativne gospodarske i socijalne posljedice za prava radnika.

⁵ Za pregled zakonodavstva i inicijativa EU-a protiv diskriminacije vidjeti: [Unija ravnopravnosti \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/1234567890/attachment/data/1234567890/1234567890.pdf)

⁶ [Europska deklaracija o digitalnim pravima i načelima | Oblikovanje digitalne budućnosti Europe \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/1234567890/attachment/data/1234567890/1234567890.pdf)

U europskom semestru redovito se naglašava potreba za reformama i ulaganjima kojima se podupire digitalna tranzicija. U Godišnjem pregledu održivog rasta 2023. takve su mjere utvrđene kao ključne za jačanje gospodarske osnove EU-a te promicanje osnivanja poduzeća i poduzetništva pristupanjem pitanju nedostatka digitalnih vještina kao posebnog izazova koji treba riješiti kako bi se ojačale pravednost i konkurentnost.

Socijalni partneri imaju ključnu ulogu u takvoj pravednoj digitalnoj tranziciji. Trostrani i dvostrani socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje na svim razinama ključni su alati za analizu, definiranje i provedbu politika koje su u potpunosti prilagođene potrebama poslodavaca i radnika.

S obzirom na navedeno, ministre i ministrice poziva se da razmijene mišljenja o sljedećim pitanjima:

- Koje bi se nove inicijative mogle pokrenuti na razini EU-a za praćenje učinaka novih tehnologija na zapošljavanje, vještine, prava radnika, radne uvjete, radne odnose i socijalna prava te za odgovaranje na njih?
- Kako možemo postići pravednu digitalnu tranziciju? Kako europski semestar može pomoći državama članicama da poduzmu odgovarajuće mjere? Koja je uloga trostranog i dvostranog socijalnog dijaloga?